

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب معلّم

(راهنمای تدریس)

جغرافیا

سال دوم

دوره‌ی راهنمایی تحصیلی

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب: کتاب معلم جغرافیا دوم راهنمایی - ۸۶/۲

مؤلفان: سیاوش شایان، مهدی جویینه، منصور ملک‌عباسی، ناهید فلاحیان و معصومه آزادمهر

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

صفحه‌آرا: علی نجمی

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده‌ی مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش)

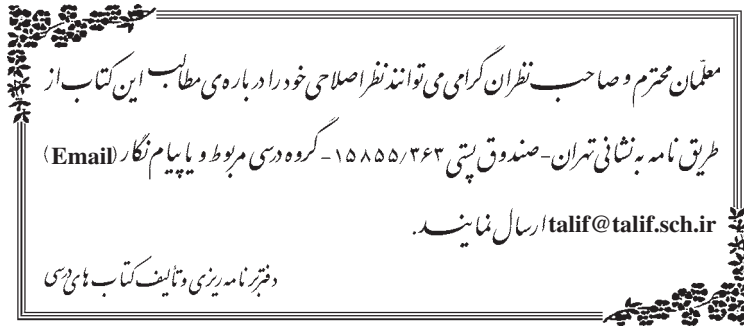
تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۴۴۵/۶۸۴

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ سوم ۱۳۸۹

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۸-۳۳۹-۰۵-۹۶۴-۰۵-۰۳۳۹-۸ ISBN 964-05-0339-8



فهرست مطالب

مقدمه

بخش اول:

- ۱ الف - آموزش جغرافیا و پرورش مهارت‌های جغرافیایی
- ۷ ب - چگونگی تحقیق جغرافیایی و مهارت‌های مربوط به آن
- ج - فهرست مفاهیم و اصطلاحاتی هر درس که در بخش «دانستنی‌های معلم» درباره‌ی آن‌ها توضیح داده شده است
- ۱۳

بخش دوم:

- ۱۴ - درس اول
- ۱۷ * نقشه‌ی گنگ قاره‌ها و اقیانوس‌های جهان
- ۱۸ - درس دوم
- ۲۲ - درس سوم
- ۲۵ - درس چهارم
- ۲۹ - درس پنجم
- ۳۳ - درس ششم
- ۳۸ - درس هفتم
- ۴۱ - درس هشتم

۴۵	* نقشه‌ی گنگ طبیعی آسیا
۴۶	- درس نهم
۵۰	- درس دهم
۵۴	- درس یازدهم
۵۷	- درس دوازدهم
۶۰	* نقشه‌ی گنگ طبیعی افریقا
۶۱	- درس سیزدهم
۶۴	- درس چهاردهم
۶۸	- درس پانزدهم
۷۲	- درس شانزدهم
۷۵	* نقشه‌ی گنگ طبیعی اروپا
۷۶	- درس هفدهم
۸۰	- درس هیجدهم
۸۳	- درس نوزدهم
۸۷	- درس بیستم
۹۰	* نقشه‌ی گنگ طبیعی امریکا
۹۱	- درس بیست و یکم
۹۴	- درس بیست و دوم
۹۷	* نقشه‌ی گنگ استرالیا و نیوزیلند
۹۸	- درس بیست و سوم
۱۰۴	* نقشه‌ی گنگ جهان (طبیعی)

۱۰۵

معرفی منابع برای مطالعه‌ی بیشتر دبیران

مقدمه

کتاب جغرافیای سال دوم راهنمایی تحصیلی در سال ۱۳۵۰ به وسیله مرحوم حسین خلیلی فر تألیف شد. این کتاب تا چند سال بعد از پیروزی انقلاب اسلامی با اندک تغییراتی که در آن به وجود آمده بود تدریس می‌شد. در سال ۱۳۶۷ به تصمیم شورای عالی آموزش و پرورش از ساعت تدریس جغرافیا در کلاس‌های دوره‌ی راهنمایی یک ساعت کاسته شد و این امر موجب شد بخشی از مطالب کتابهای جغرافیا نیز کاسته شود.

با توجه به تغییرات و تحولاتی که در نظام آموزشی کشور در حال تکوین است آموزش جغرافیا نیز از این تغییر مستثنی نبوده و باید تحولی عمیق و بنیادی هم در چگونگی برنامه‌ریزی این درس و هم دانش جغرافیا ایجاد شود. هم‌اکنون شورای برنامه‌ریزی گروه جغرافیای دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، برنامه‌ی درسی جامع درس جغرافیا را برای کلیه‌ی دوره‌های تحصیلی از ابتدایی تا پیش‌دانشگاهی تهیه نموده است. اما شورای برنامه‌ریزی بهتر دید که تا تدوین و اجرای برنامه جامع جدید و نهایی، با استفاده از نظرات جمعی از دبیران دوره‌ی راهنمایی سراسر کشور و با بهره‌گیری از روش‌های تازه‌ای که در آموزش جغرافیا ایجاد شده، کتاب‌ها را طوری سامان بخشد که از مشکلات فعلی آن کاسته شده و راه برای برنامه‌ی مورد نظر نیز هموار گردد.

اولین گام در این راه تغییر و سازماندهی جدید و اصلاح کتاب اول راهنمایی بوده است که در سال تحصیلی ۱۳۷۷ در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت و به دنبال آن کتاب جغرافیای دوم نیز با همان شیوه تجدید سازمان یافت که از ابتدای سال تحصیلی ۱۳۷۸ در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد. در کتاب جدید تغییراتی نسبت به کتاب قبل ایجاد شده است. مهمترین این تغییرات عبارتند از:

۱- اصلاح متن‌های دروس و نقشه‌ها: حذف مطالبی که برای دانش‌آموزان مشکل بود، سازماندهی مجدد درس‌ها، اصلاح علمی و نگارشی، به روز کردن اطلاعات و افزودن مطالب جدید که پس از بحث و بررسی توسط کارشناسان و نظرخواهی از دبیران و صاحب‌نظران انجام گرفته به مسائلی چون آموزش جمعیت و محیط‌زیست نیز توجه شده است. همچنین در کتاب جدید با از نقشه‌های جدید استفاده شده و یا اصلاحات لازم بر روی نقشه‌های قبلی انجام گرفته است.

۲- طرح فعالیت‌ها برای دانش‌آموزان: در پایان هر درس فعالیت‌هایی برای دانش‌آموزان در نظر گرفته شده که هدف اصلی از آن مشارکت دادن دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری، توجه بیشتر به حیطه‌ی مهارت‌ها، کاربرد دانش جغرافیا و فاصله گرفتن از شیوه‌ی حفظی در آموزش جغرافیا بوده است. از آنجا که محتوای کتاب جغرافیای سال دوم راهنمایی به شناخت کشورهای و قاره‌های جهان اختصاص دارد و امکان بازدید علمی مانند سال اول میسر نیست، در پایان هر بخش کتاب انجام یک تحقیق ساده‌ی جغرافیایی پیرامون موضوعات و مسائل آن بخش توصیه

شده است که هدف از آن علاقه مند نمودن دانش آموزان به تحقیق و پرورش مهارت های جغرافیایی آنان بوده است.

۳- استفاده از رنگ ها و طرح های متنوع و عکس های جدید: استفاده از نقشه های مصور، نقاشی ها و ستون های «آیا می دانید» و نیز استفاده از عکس های جدید به منظور ایجاد جذابیت و انگیزه ی لازم برای یادگیری مؤثرتر از جمله موارد تغییرات کتاب است.

* کتاب معلم:

* همراه با کتاب دانش آموز، کتاب معلم (همین کتاب) نیز تألیف و در اختیار همکاران محترم قرار گرفته است. در این کتاب برای هر درس اهداف، وسایل مورد نیاز، روش پیشنهادی ارائه درس، پاسخ صحیح فعالیت های کتاب و نمونه پرسش های ارزش یابی نوشته شده است.

* از آنجایی که در کتاب معلم سال اول، روش های تدریس، بازدید علمی، کار گروهی و ایفای نقش و همچنین کاربرد وسایل کمک آموزشی در جغرافیا، مسائل مربوط به آموزش عکس و نقشه در جغرافیا و بالاخره شیوه ها و الگوهای ارزش یابی با ذکر مثال های متعدد و به تفصیل درج گردیده است، در این کتاب از شرح موارد بالا خودداری شد و توصیه می شود همکاران محترم بار دیگر آن کتاب را مطالعه نمایند.

* چون کتاب سال دوم راهنمایی به مطالعه ی قاره ها و کشورها اختصاص دارد و در پایان هر قاره یک تحقیق ساده ی جغرافیایی به دانش آموزان توصیه شده است. لذا در این کتاب چگونگی تحقیق و همچنین بحثی پیرامون مهارت های جغرافیایی درج گردیده است. فهرستی از منابع و کتب جغرافیایی که می توانند در تحقیق دانش آموزان مورد استفاده قرار بگیرند و همچنین منابعی برای مطالعه ی بیشتر دیران ضمیمه ی این کتاب است.

* در این کتاب نقشه های گنگ به چاپ رسیده است که می توانید آنها را تکثیر کنید و برای تمرین در اختیار دانش آموزان قرار دهید. تأکید می شود در ارزش یابی از نقشه، نقشه های گنگ این کتاب و موارد مندرج در آنها راهنما و محور کار قرار بگیرد و در آزمون ها از طرح سوالات زیاد، موارد متعدد و نام مکان های مختلف بر روی نقشه که بیشتر جنبه حفظی دارد جداً خودداری شود.

* در پایان هر درس، پاره ای از مفاهیم، اصطلاحات و نکاتی که نیاز به توضیح بیشتر دارد جهت مطالعه ی همکاران تحت عنوان «دانستنی های معلم» شرح داده شده است.

امید است همکاران محترم نظرات و پیشنهادهای ارزنده ی خود را درباره ی کتاب دانش آموز و کتاب معلم و نیز برنامه های آتی آموزش جغرافیا در دوره ی راهنمایی با ما در میان بگذارند و دست اندرکاران تهیه ی برنامه ی درسی جغرافیا را در این امر مهم یاری نمایند.

شورای برنامه ریزی گروه جغرافیا

دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی